

Innspill til KD og KDD samiskopplæring

Rektor, statssekretærer, sametingsråd!

Takk for invitasjonen til å komme med innspill, vi synes det er veldig positivt at dette arbeidet settes i gang.

I og med at vi har koordineringsansvaret for lulesamisk og sørsamisk har vi arbeidet veldig tett med de sørsamiske og lulesamiske miljøene i vårt arbeid. De forvaltningskommunene som har presentert før oss er noen av de viktigste samarbeidspartnerne vi har på området.

Vi har hatt koordineringsansvaret i over 20 år og har samlet mye erfaring og kunnskap om samiskopplæring, og vi har i stor grad opplevd hvor skoen trykker.

Først noen nøkkeltall for situasjonen:

Både lulesamisk og sørsamisk har hatt mellom 100 og 120 elever i grunnskolen årlig i lengre tid. I videregående opplæring har elevtallet variert mellom 20 og 30 elever for hvert av språkene, dette er nasjonale tall.

I sørsamisk er det i dag 30 lærere som underviser i språket, av disse jobber åtte i videregående og ni er over 55 år. Gjennomsnittlig alder for samisklærere går av med pensjon er 65 år.

Vi følger lærersituasjonen for samisk veldig nøye for å se om det er tilstrekkelig antall lærere til å dekke etterspørselen av samiskopplæring.

Det er gjennomgående høy kompetanse blant samisklærerne, både pedagogisk og når det gjelder samisk språk, der flere av dem har 90 studiepoeng i samisk. Vi har utarbeidet egne kompetanseprofiler for alle lulesamiske og sørsamiske lærere og vi har dialog med skoleeierne hvis noen mangler kompetanse. Da kan vi bruke egne studiehjemler for å finansiere videreutdanning.

For lulesamisk har vi 15 lærere, av disse er fire over 55 år og tre underviser i videregående opplæring.

For å kunne beregne lærerbehovet i årene som kommer ser vi også på den demografiske utviklingen for hvor samer bor. Her har vi over lengre tid sett ei sterk urbanisering. En stadig større del av samer bor i byene, og en stadig større del bor i kommuner som ikke har samisklærere. I løpet av relativt få år har fjernundervisningsandelen av lulesamiske elever økt til 40 prosent. For sørsamisk har fjernundervisningsandelen vært oppe i hele 85 prosent. Våre prognoser tilsier at fjernundervisningsandelen bare vil fortsette å øke, altså at stadig flere samiske elever får sin opplæring som fjernundervisning.

Kompetanse i fjernundervisningsdidaktikk er derfor ekstremt viktig. Statsforvalteren i Nordland har igangsatt flere store kompetansehevingstiltak for lulesamiske og sørsamiske lærere slik at fjernundervisninga holder høy kvalitet. Vi må huske at det er akkurat samme læreplan og samme kompetansemål fjernundervisningslærerne skal undervise i som stedlige elever. Fjernundervisningslærerne har nå høy kompetanse i fjernundervisningsdidaktikk, og fordi vi avholder dialogmøter med kommuner og foreldre som har fjernundervisningselever, føler vi at mottakerskolene i hovedsak har et godt system for sine samiskelever.

Vi er opptatte av at fjernundervisning ikke skal ses på som et dårlig alternativ til stedlig opplæring. Under pandemien fikk flere øynene opp for at denne opplæringsformen kan fungere godt. Vi skal også huske på at samiskelevene her får en tilleggskompetanse som kan være nyttig også i andre sammenhenger. Som eksempel kan være den amerikanske delstaten Florida, der deres Digital Learning Act sier at alle elevene skal ha opplæring som fjernundervisning i ett fag fordi de vurderer dette som en så viktig opplæringsform og noe som bare vil bli mer sentralt i framtida.

For å gjøre ei fullverdig vurdering av rekrutteringsbehovet for samisklærere må man også regne inn